

PRIMA CONFLAGRAȚIE MONDIALĂ ȘI INTRAREA ROMÂNIEI ÎN RĂZBOI

FIRST WORLD CONFLAGRATION AND ROMANIA'S ENTRY INTO THE WAR

*Colonel (ret.) prof. univ. dr. Benone ANDRONIC**

(Academy of Romanian Scientists, 3 Ilfov, 050044, Bucharest, Romania)

*General de brigadă (ret.) conf. univ. dr. Vasile CRET***

Rezumat: Autorii articolului, studiind materiale bibliografice din străinătate, cât și cele ale unor analiști militari români, scot în evidență aspecte ale preliminariilor și desfășurării Primului Război Mondial, mai puțin cunoscute, pentru a reaminti că, atunci când rațiunea existențială a unor națiuni, se bazează pe dreptul forței, se poate ajunge la conflicte armate, care astăzi pot duce la distrugerea umanității pe Planeta Albastră.

Analizând desfășurarea evenimentelor primei conflagrații mondiale, autorii articolului subliniază că, în istoria civilizației de pe Terra, într-un nou război mondial (al treilea) nu va mai fi unul clasic, ci unul nuclear când nu va exista nici învingător și nici învins, transformând Planeta într-un imens desert radioactiv, lipsit de viață.

Analiza cauzelor, care au dus la izbucnirea și desfășurarea primei conflagrații mondiale scot în evidență că, o parte dintre acestea se acesea se manifestă și astăzi, fapt ce le-a conferit și le conferă viabilitate chiar și astăzi, mai ales acum când unele mari puteri, prin violență, își doresc întoarcerea în timp, pentru a-și reface influența pierdută asupra unor teritorii și națiuni.

Noi, cei de astăzi, știm că nu pe calea cuceririi unor teritorii, utilizând forța armată, s-a instaurat pacea mondială, ci prin voința națiunilor de a trăi în frontierele statelor lor liber și independente.

Cuvinte cheie: Primul Război Mondial, cauze, naționalism, alianțe militare, zone de operații, lupte, pierderi umane.

Abstract: The authors of the article, studying bibliographical materials from abroad, as well as those of Romanian military analysts, emphasize less known aspects of the preliminaries and the unfolding of the First World War, in order to remind that when the existential rationale of some nations is based on the right of force, it can lead to armed conflicts, which today can lead to the destruction of humanity on the Blue Planet.

Analyzing the course of the events of the first world conflagration, the authors of the article emphasize, highlighting that in the history of civilization on Earth, in a new world war (the third) will no longer be a classic one, but a nuclear one when there will be neither winner nor loser, turning the Planet into a huge radioactive, lifeless desert.

* Profesor universitar, membru corespondent al Academiei Oamenilor de Știință din România, email: benoneandronic@yahoo.com

** Conferențiar universitar la Universitatea din Oradea, email:vasilecret@yahoo.com

An analysis of the causes that led to the outbreak and conduct of the first world conflagration shows that some of these causes are still manifest today, which has given them and continues to give them viability even today, especially now that some great powers, through violence, are seeking to go back in time to restore their lost influence over territories and nations.

We of today know that it was not by conquering territories through the use of armed force that world peace was established, but by the will of nations to live within the borders of their free and independent states.

Keywords: World War I, causes, nationalism, military alliances, areas of operations, fighting, casualties.

Introducere

Izbucnirea Primului Război Mondial a avut ca pretext asasinarea pe 28 iunie 1914, a arhiducelui Franz Ferdinand, prinț moștenitor al coroanei Austro-Ungariei, precum și a soției sale Sophia de Chatek, Ducesă de Hohenberg, de origine cehă, care sosise la Sarajevo pentru a lua parte la manevrele militare din Bosnia, în vederea atacării Serbiei.

Autoritățile austro-ungare au susținut că guvernul sârb ar fi pregătit și înarmat un grup de cincisprezece asasini, cunoscut sub numele *Mâna Neagră* sau *Uniunea sau Moartea*, o societate secretă fondată de naționaliști pro-sârbi.

Cauzele atentatului își aveau originea în existența statutului de colonie impus Bosniei și Herțegovinei de către Austro-Ungaria și care făcea corp comun cu lupta slavilor de sud, pentru dreptul la autodeterminare și constituirea statului unitar¹.

Trebui să menționăm un lucru important și anume că la începutul anului 1914, generalul austriac Conrad von Hötzendorf, scrisă generalului Moltke, șeful statului major imperial german, că Franța și Rusia nefiind pregătite de război, un război preventiv împotriva Serbiei era extrem de necesar.

Prințul moștenitor avea proiecte numeroase: el spera să atragă regatul României de bună voie în imperiul Habsburgilor, arătând românilor că acesta era singurul mod de a ajunge la întregirea națională² și, în același timp nu-i iubea pe unguri și ura Italia.

1. Preparativele izbucnirii războiului

În iunie 1914, Ballplatz-ul, Ministerul de externe austro-ungar, a făcut un nou pas, străduindu-se să demonstreze, într-un memoriu făcut cunoscut și Berlinului, că situația monarhiei devenise intolerabilă în Balcani, subliniind ideea de a ataca Serbia cât mai repede, din dorința Vienei de a încorona politica sa începută în epoca Congresului de la Berlin, continuată în vremea crizei bosniace și acelei balcanice³.

¹ Mircea Mușat, Ion Ardeleanu, *De la statul geto-dac la statul Român unitar*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 433.

² Take Ionescu, *Originile războiului*, Depozitia unui marton, București, 1915, p.13.

³ Prince LICHNOWSKY, *VERS L'ABIME, Rapports de Londres, Souvenirs et Autres Écrits*, Payot, Paris, 1929, p.113.

Generalul Hotzendorf era pentru declararea imediată a războiului, deși contele Tisza, premierul Ungariei, a fost împotriva unei asemenea măsuri precipitate, cu toată insistența cercurile conducătoare de la Viena și care erau de acord că fără sprijinul Germania nimic nu se putea întreprinde.

În acest sens, i s-a trimis lui Wilhelm al II-lea, prin contele Hoyos, secretarul ministrului de externe vienez, o scrisoare personală a împăratului Franz Joseph, însotită de un memoriu al guvernului austro-ungar, referitor la politica sa în Balcani.

La 5 iulie 1914, reflectând exact poziția Statului Major german, care dorea ca războiul să izbucnească imediat, Wilhelm al II-lea, împăratul Germaniei, îi va spune contelui Széchenyi, că e de neacceptat o tărgănare în acțiunea împotriva Serbiei, iar Theobald von Bethmann Hollweg, cancelarul Germaniei, va declară austriecilor că, în cazul unui conflict izbucnit din cauza Serbiei, Austria poate să aştepte cu încredere ca Germania să fie de partea ei în calitate de aliată și prietenă⁴.

După ce a aprobat planul austriac de război cu Serbia, Wilhelm al II-lea, avertizând condescerea comandamentelor trupelor terestre și flotei cu privire la iminența războiului, a primit răspunsul că totul e gata; planul de mobilizare era terminat, din 31 martie 1914, iar armata era gata ca întotdeauna.

Așadar, Germaniei Wilhelmiene și Austriei habsburgice le revine responsabilitatea pentru marea catastrofă din 1914. Aceasta nu anulează vina puterilor occidentale și nu trebuie uitat că Anglia prevăzuse, încă din 1911, ciocnirea cu forțele germane și luase măsuri de mobilizare și concentrare a flotei sale în vederea unui război împotriva Germaniei⁵.

Anglia crease, de asemenea, Comitetul Imperial de Apărare, condus de lordul Balfour, care elaborase măsurile necesare în cazul unui război⁶.

La 23 iulie, ora 18.00, nota ultimativă austro-ungară a fost prezentată guvernului de la Belgrad de către ministrul Austro-Ungariei, generalul baron Giesl von Gieslingen, care se afla în acest post din noiembrie 1913. Documentul având un preambul urmat de 10 condiții, dovedea intenția clară a guvernului habsburgic de a ajunge la război cu Serbia.

Rezultă din depoziții și mărturisirile criminalilor autori ai atentatului din 28 iunie, că atentatul de la Sarajevo, a fost conceput și pregătit la Belgrad⁷.

La 14 iulie, încercând să intimideze marile puteri, îndeosebi Rusia și Franța, o circulară a guvernului german către ambasadorii săi dezvoltă teza Puterilor Centrale: „conflictul cu sârbii este o afacere locală, care trebuie reglată în mod exclusiv între Austro-Ungaria și Serbia. Orice intervenție a

⁴ Istoria diplomației, vol II, sub îngrijirea lui V.P. Potemkin, Editura Cartea rusă, 1947, pp. 288 - 289,

⁵ Winston Spencer Churchill, *La crise mondiale*, vol. I, Payot, Paris, 1925-1931, p. 87.

⁶ Lloyd George, *Mémoires de guerre*, vol I, A. Fayard, Paris, 1934, p. 87.

⁷ Documente diplomatique, 1914, La guerre européenne, vol.I, Imprimerie Nationale, Paris, 1914, doc. nr. 24.

unei alte puteri, dată fiind diversitatea obligațiilor de alianță, va antrena consecințe incalculabile”⁸.

Expediția de pedeapsă era caracterizată în cercurile diplomatice vieneze, ca fiind război împotriva Serbiei. În Consiliul de Miniștri, din 19 iulie, s-a precizat scopul războiului: Serbia va fi dezmembrată, și obligată să cedeze teritorii Bulgariei, Greciei și Albaniei.

La 24 iulie, Consiliul de miniștri al Rusiei, ținut la Tarskoe-Selo, a decis ca cele 13 corpuri de armată, ce urmău eventual să acționeze împotriva Austro-Ungariei, să fie puse pe picior de război, iar la 25 iulie, au fost date ordinele cu privire la măsurile de *premobilizare* în tot Imperiul rus.

La 27 iulie, Austro-Ungaria a decis războiul cu Serbia, iar la 28 iulie, guvernul habsburgic a transmis prin telegraf guvernului sârb declarația de război și, în ziua următoare, au început operațiunile militare prin bombardarea Belgradului.

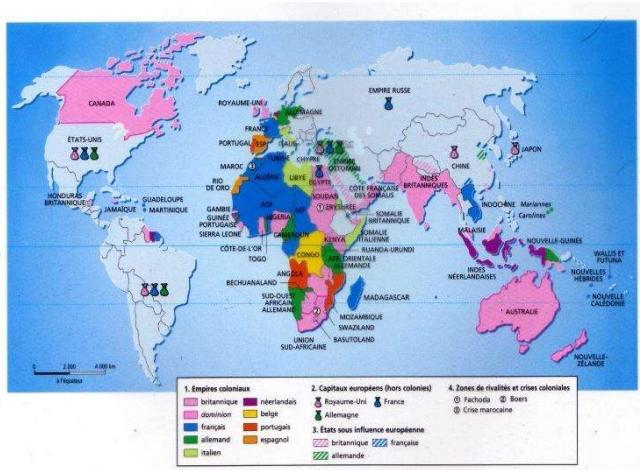

Figura 1. Imperiile coloniale mondiale în 1914⁹

Așadar, Primul Război Mondial pentru reîmpărțirea lumii începuse.

La începutul anului 1914, Europa era împărțită în două tabere, Germania, Austro-Ungaria și Italia făceau parte din Tripla Alianță, un Tratat secret între Germania, Austro-Ungaria și Italia din 1882, deși din 1902, Italia a ajuns la o înțelegere de neutralitate, care pe moment a anulat angajamentul Italiei, deși Alianța s-a reînnoit în 1907 și 1912.

După retragerea Italiei și cooptarea Imperiului Otoman, națiunile Alianței își vor lua numele de *Puterile Centrale*.

De cealaltă parte Rusia, Franța și Marea Britanie se constituie în *Tripla Înțelegere*, devenită *Antanta*. Antanta era o alianță militară pe baza Alianței franco-ruse din 1904, și alianței anglo-ruse din 1907.

⁸ Pierre Renouvin, *Histoire des relations internationales*, Tome 6, Le XIX-e Siècle, 2ème partie: De 1871 à 1914, *l'Apogée de l'Europe*, Hachette, Paris, 1955, p. 204.

⁹ Imperiile coloniale mondiale în 1914, disponibil la <https://uk.images.search.yahoo.com/search/Imperiile+%C8%99i+colonile+mondiale+anului+1914>, accesat la 20.07. 2024.

În situația dată, înainte de începerea Primului Război Mondial, Regele Carol I, la 21 iulie/03 august, convoacă Consiliul de Coroană pentru a discuta starea de neutralitate a României.

În ciuda susținerii de către Carol I a ideii intrării imediate în război alături de Puterile Centrale, cei prezenți la Consiliu au votat cu o majoritate zdrobitoare în favoarea neutralității. Singurul care a susținut punctul de vedere al regelui a fost Petre P. Carp și, deși Consiliul de Coroană nu avea atribuție decizională, Carol I a respectat voința acestuia.

O altă aliată a Puterilor Centrale, Italia a luat și ea, decizia păstrării neutralității, pe care o va părăsi însă, în 1915, pentru a intra în război alături de Antantă.

Consiliul de Coroană, întrunit la Sinaia, sub președinția Regelui Carol I, luând cunoștință de textul Tratatului secret din 1883, a apreciat că actul comis de Austro-Ungaria împotriva Serbiei constituie o agresiune, încalcându-se astfel caracterul defensiv de apărare, al tratatului, apreciindu-se, de asemenea, că acel *casus foederis*^{*}, specificat în art. 2 al tratatului, nu se putea invoca în situația de față, Austro-Ungaria fiind agresoare și nu victimă. Deci România nu avea nici un interes să ajute Austro-Ungaria să distrugă Serbia¹⁰.

Toate marile puteri și-au întocmit planuri pentru victorii rapide. *Planul german Schlieffen*, purtând numele contelui Alfred von Schlieffen, renumit strateg militar, era conceput spre a evita un război pe două fronturi, costisitor și de lungă durată.

La 23 august, Japonia declară război Germaniei, ocupând concesiunile acesteia din China, din Provincia Shandong, insulele Mariane, Caroline și Marshal din Pacific, alăturându-se Antantei.

La puțin timp după declararea războiului Serbiei de către Austro-Ungaria, la 19 iulie, Germania a declarat război Rusiei; la 21 iulie, Franței; la 22 iulie, Belgiei; la 22 iulie, Marea Britanie și dominioanele sale s-au declarat în stare de război cu Germania; Muntenegru a declarat război Austro-Ungariei, la 22 iulie; Franța și Marea Britanie au declarat război Austro-Ungariei, la 29 iulie, iar Japonia a declarat război Germaniei la 11 august 1914.

2. Campania din anul 1914

Declanșarea războiului, în condiții în care inițiativa strategică aparținea austro-germanilor, a dus, în 1914, la deschiderea a trei importante teatre de operații: Frontul de Vest, de la frontieră elvețiană până la Marea Nordului, adică circa 500 de km, dar curând datorită sinuozităților sale de aproximativ 700 km, pe care s-au înfruntat trupe germane, belgiene și engleze; Frontul oriental, de la Marea Baltică până în Munții Carpați, de circa 1000 km, trupe ruso-austro-germane; Frontul balcanic, pe Dunare și Sava, unde combăteau mica armata sărbă și austro-ungară¹¹.

* Dex, un caz sau eveniment acoperit de prevederile sau stipulațiile unui tratat sau contract.

¹⁰ Constantin Kiritzesco, *La Roumanie dans la guerre mondiale 1916-1919*, Préface de André Tardieu, Payot, Paris, 1934, p. 46.

¹¹ Mircea N. Popa, *Op. cit.*, p. 181.

În prima fază, caracteristic a fost războiul manevrier, de mișcare pe spații, purtat cu rapiditate și de mase considerabile de soldați bine instruiți în timp de pace. Mijloace moderne de transport feroviar, rutier și maritim au fost utilizate la maximum, mai cu seamă în cazul Germaniei și al Franței, pentru deplasarea și concentrarea rapidă a trupelor, precum și pentru realizarea loviturilor prin surprindere.

Pe Frontul de vest, mari unități din uriașa concentrare de forțe germane, destinață invaziei în Franța și a marșului asupra Parisului, au pătruns, la 2 august, pe teritoriul Luxemburgului, iar în noaptea, de ¾ august, pe teritoriul Belgiei neutre.

Între 5-14 septembrie, a avut loc bătălia de pe Marna, una dintre cele mai mari din istorie. Generalul Moltke, seful Mareiui Stat Major General german, dispunea de 75 divizii, în total 680 000 soldați și ofițeri, iar generalul Joffre de 79 divizii franceze și engleze, sau aproximativ 842 000 de oameni¹².

La 5 septembrie, trupele franceze au declanșat o viguroasă ofensivă și, ca urmare, pentru că între armatele I-a și a II-a s-a creat o breță de 50 km, retragerea germanilor a devenit inevitabilă (10 -14 septembrie). Miracolul de pe Marna care a salvat Parisul și Franța, costase scump, 227 000 de francezi, morți, răniți și dispăruți, plus alte câteva mii de englezi morți și răniți. Germanii au pierdut în cursul bătăliei 256 000 de soldați și ofițeri¹³.

Generalul Erich von Falkenhayn l-a înlocuit pe generalul Helmuth von Moltke după eșecul de pe Marna.

Pe Frontul de răsărit, concomitent cu marile bătălii din vest, s-au desfășurat operațiuni militare de o amploare considerabilă, care au contribuit la eșecul planului Schlieffen. Armatele I-a și a II-a ruse ale frontului de nord-vest au obținut în faza inițială a luptelor câteva victorii.

La 9 -20 august, rușii înfrâng armata germană, comandată de către generalul Maximilian von Prittwitz, în bătălia de la Gumbinnen și Gołdap, fără a exploata victoria. A urmat dezastrul armatei ruse comandate de Alexander Samsonov la Tannenberg (26 - 30 august), în timpul căruia rușii au avut pierderi uriașe, cu zeci de mii de soldați uciși și aproximativ 100 000 de prizonieri capturați de germani. Întreaga armată rusă a încetat să mai existe.

Cei doi generali germani victorioși la Tannenberg, Paul von Hindenburg și Erich Ludendorff și-au concentrat imediat forțele împotriva armatei ruse comandată de Paul von Rennenkampf, pe care au silit-o, după ce i-au provocat pierderea de 110 000 de oameni, în bătălia de la lacurile Mazuriene (6 - 15 septembrie), să se retragă pe teritoriul Rusiei.

În teatrul de operații din sud-vest, armata rusă, atacând cu vigoare trupele austro-ungare și provocându-le o grea înfrângere în bătălia de la Lemberg (Lvov), din 29 -31 august, punea stăpânire pe Galitia și tăia căile de retragere spre sud a armatelor austro-ungare.

¹² Joffre Joseph, *Les Deux batailles de la Marne 5-11 septembre 1914 - 15-18 juillet 1918*, 1928, Payot, Paris, p. 54.

¹³ Mircea N. Popa, *Op. cit.*, p.185.

Marele duce Nicolae urmărea să forțeze trecerea Carpaților, cu 12 divizii de cavalerie, în direcția Budapestei, gândind că apariția călăreților din *Brigada sălbatică* ar fi intimidat populația Ungariei.

În aceste condiții, germanii intervin viguros în ajutorul austro-ungarilor, declanșând în octombrie o puternică ofensivă în sectorul Varșoviei și de-a lungul Vistulei.

Timp de aproape două luni s-au dat lupte înversunate în sectorul Varșovia - Ivangorod, la care au participat aproximativ 900 000 de ofițeri, subofițeri și soldați.

Intervenția energetică a generalului Erich von Falkenhayn, regruparea trupelor germane și atragerea a tot mai multe mari unități germane pe frontul oriental a făcut ca înfrângerea armatei austro-ungare să fie evitată¹⁴.

Ca și în alte cazuri, comandamentul țarist a fost incapabil să valorifice succesele.

Opiniile a numeroși militari și istorici militari de mare reputație converg către recunoașterea rolului remarcabil al trupelor ruse în hotărârea campaniei din 1914, și în fond a războiului.

Altfel mareșalul Ferdinand Foch, recunoștea la 31 martie 1919: „*Fără Rusia ajutorul puterilor maritime în 1914 ar fi fost inoperant*”¹⁵.

La 21 septembrie 1914, amiralul Alfred von Tirpitz nota și el „*situația noastră a devenit extrem de gravă din cauza înfrângerii totale a Austriei. Din 800 000 de oameni trimiși în Galicia, se pare că nu au mai rămas decât 500 000*”¹⁶.

Maréchal Marie-Emile Fayolle, observator atent și competent, scria în octombrie în caietele sale secrete „*Daca n-ar fi fost Rusia, pericolul ar fi fost imens*”¹⁷.

În Balcani, operațiunile militare au fost declanșate de către austrieci la 12 august. Expediția de pedepsire împotriva Serbiei, mult dorită de Viena, s-a dovedit a nu fi câtuși de puțin ușoară, mai întâi datorită rezistenței eroice a sârbilor, apoi din cauza intervenției militare a Rusiei, care au silit Austro-Ungaria să reducă la jumătate efectivele armatei sale pe frontul sârb.

La 17-19 august, în bătălia de pe Jadar, Armata austro-ungară suferea o grea înfrângere, cu toată superioritatea numerică și înzestrarea materială.

Concentrând însă forțe mari, austro-ungarii, care însumau cinci corpuri de armată, la 8 noiembrie, străpungeau apărarea sârbă, determinând-o să se retragă și, la 2 decembrie 1914, ocupă Belgradul.

La 4 decembrie, sârbii declanșează bătălia de la Rudnik, străpung apărarea inamicului, îl silesc să se retragă, iar, la 15 decembrie, eliberează Belgradul.

¹⁴ Erich Ludendorff, *Souvenirs de guerre (1914-1918)*, Tome II, Payot, Paris, 1921, p.101.

¹⁵ Paul Mantoux, *Les Délibérations du Conseil des Quatre (24 Mars–28 Juin 1919)*, vol I-II, Paris, Editions du Centre National de la Recherche Scientifique, 1955, doc. nr. XII.

¹⁶ Amiral Alfred von Tirpitz, *Mémoires*, Payot, Paris. 1922, vol. I, p. 474.

¹⁷ Maréchal Marie-Emile Fayolle, *Cahiers secrets de la Grande Guerre*, Plon, Paris, 1964, p.14.

După patru luni de lupte, austriecii nu numai că nu obținuseră victoria în războiul cu Serbia, dar pierduseră deja 200 000 de oameni și fuseseră siliți să-l înlocuiască de la comandă pe mareșalul Oskar Potiorek.

În sud-estul Europei germanii au obținut o modificare radicală a raportului de forțe și a situației politico militare, prin intrarea Imperiului Otoman în război alături de Puterile Centrale.

În octombrie-noiembrie 1914, după lungi pregătiri, armata turcă începe operațiunile militare având ca obiective: cucerirea Caucazului și a Egiptului; pătrunderea în Persia și amenințarea Indiei. Intrarea Imperiului Otoman în război împotriva Antantei a complicat mult situația acesteia, prin deschiderea mai multor fronturi în: Caucaz, Mesopotamia și Palestina¹⁸.

Prin participarea la războiul mondial, Imperiul Otoman a atras treptat în teatrele de operații cel puțin 1 500 000 de soldați din armatele Antantei, contribuind, astfel, în mod notabil, la prelungirea războiului¹⁹.

Într-o zonă, extra europeană, în Extremul Orient, la 15 august 1914, Japonia a dat, din proprie inițiativă, un ultimatum Germaniei, iar la 22 august, a declanșat operații împotriva acesteia, pentru a o depoziata de teritoriile chineze pe care le ocupa.

Concomitent cu evenimentele din China, au loc acțiuni militare în Pacific, în colaborare cu australienii, care aveau să intre în război alături de Anglia, iar japonezii ocupă insulele stăpâname de către germani. Cu aceasta, participarea Japoniei la operații militare antigermane se încheie.

Campagna militară din 1914, a fost plină de surprize: intrarea Marii Britanii în luptă a surprins Berlinul; în trei săptămâni germanii au ajuns la porțile Parisului; armata rusă pătrundând rapid în Prusia Orientală, îi băteau pe austro-ungari; înfrângerea germanilor pe Marna; intrarea Japoniei în război alături de Antanta; intrarea Imperiului Otoman alături de Germania; schimbarea metodelor de luptă; renunțarea la războiul manevrier în câmp deschis; îngroparea trupelor în tranșee și fortificații pentru a supraviețui.

Strategia militară germană a eșuat în 1914, ei aflându-se în fața perspectivei unui război de durată și nu-și atinseseră obiectivele strategice nici în apus, nici în răsărit.

Generalul Marie Émile Fayolle, care în august a crezut că războiul va fi foarte lung, constată că „*Războiul va fi de o lungime care duce la disperare*”²⁰.

Generalul Falkenhayn avea să declare cancelarului, cu ocazia numirii sale în fruntea Marelui Cartier General german, în locul generalului von Moltke, că „*Evenimentele de pe Marna și din Galicia au făcut complet incertă data terminării războiului*”²¹.

¹⁸ Mircea N. Popa, *Op. cit.*, p. 196.

¹⁹ A.S. Avetian, „Alianța germano-turcă și intrarea Turciei în primul război mondial (iulie-octombrie 1916),” în *Probleme de istorie* nr. 4, 1963, p.160.

²⁰ Marie Émile Fayolle, *Cahiers secrets de la Grande Guerre*, Édition Plon, Paris, 1964, p. 52.

²¹ Erich Ludendorff, *Op. cit.*, p.100.

Astfel, sfârșitul campaniei din 1914, mai cu seamă în iarna anului 1914 -1915, războiul manevrier va fi înlocuit cu războiul de poziție, de uzură.

3. Campania din 1915

Anul 1915, a fost marcat de intrarea în război a Italiei și Bulgariei.

La 26 aprilie 1915, la Londra, Italia semnează un tratat prin care se obligă să înceapă, peste o lună, războiul împotriva forțelor din Tripla Alianță.

Italia cere Antantei: Trento, Triest, Valana, Insula Soseno, litoralul Dalmatic cu toate insulele, concesiuni coloniale în Africa, transformarea Albaniei în principat autonom, cu capitala la Durazzo, și un împrumut din partea Angliei, de 50 milioane lire sterline. În plus a cerut încheierea unei convenții militare, în care să se înscrive obligația ca, Rusia să nu-și slăbească presiunea în Galați, iar flota franco-engleză din Mediterana să o ajute pe cea italiană în lupta cu flota austriacă.

Bulgaria, la 3 septembrie 1915, a semnat convenția cu Turcia, iar, la 6 septembrie, tratatul de alianță cu Germania și Austria luând naștere *Quadrupla Alianță*.

Puterile Centrale i-au promis Bulgariei, întreaga Macedonia, o parte din Serbia veche și, în cazul aderării României la *Tripla Înțelegere*, Dobrogea întreagă.

În schimb Grecia a trecut treptat de partea Antantei, guvernul grec în frunte cu Venizelos a pretins aliaților, 150 000 de soldați din partea Franței și Angliei.

Dar dacă în vest germanii au adoptat defensiva, pe frontul de est au recurs la ofensivă, deoarece războiul de poziție din Franța făcea disponibile o parte din trupe, iar Comandamentul țarist nu avea mijloacele necesare creării unui front continuu inexpugnabil.

Strategia generalului von Falkenhayn, care a elaborat noile planuri militare, a fost denumită *strategia epuizării*, sau cum el însuși a definit-o „*strategie cu scopuri limitate*”²².

Anglo-francezii au încercat să aplice, la rândul lor, în cursul anului 1915, aşa numita *strategie periferică*²³, concentrându-și o parte din eforturi în sud-estul Europei, având următoarele obiective: ocuparea strâmtorilor Bosfor și Dardanele, precum și a Constantinopolului, atragerea Greciei, Bulgariei și României în război, ajutorarea Serbiei, restabilirea legăturilor cu Rusia prin Mediterana, Marea Egee și Marea Neagră, crearea posibilității de a ataca Puterile Centrale prin flancul care părea a fi cel mai vulnerabil.

Strategia periferică a eşuat lamentabil în 1915. Retragerea din Dardanele sau de la Gallipoli a început, la 1 decembrie 1915, și s-a terminat, la 9 februarie 1916, prin retragerea ultimelor forțe. Înfrângerea de la Gallipoli,

²² Ibidem.

²³ Ibidem, p.109.

după aprecierea istoricilor, s-a datorat faptului că această operațiune, de mare ampioare, a fost pripit organizată și foarte puțin gândită.²⁴

Retragerea de la Gallipoli a eliberat 20 de divizii turcești, care vor agrava situația aliaților din Oriental Apropiat, Egipt, cerând Antantei eforturi cu mult mai mari decât cele pe care le-ar fi solicitat expediția Dardanelelor, pentru a înfrângă rezistența turcilor, ajunși și ei la limita puterilor lor²⁵.

Istoria îl acuză, în mare măsură, pe Winston Spencer Churchill pentru eșecul trupelor aliate din Gallipoli.

Evenimente mai importante de pe frontul de est, în 1915, au fost:

- ofensiva germană declanșată, la 2 mai, între Vistula și Carpați sub comanda generalului August Von Mackensen, soldată cu ruperea frontului și retragerea rușilor pe linia Don-ului și Nistrului;
- în iunie, o nouă ofensivă austro-germană a străpuns și această linie de apărare silindu-i pe ruși să părăsească Przemysl, Lemberg și apoi întreaga Galicie;
- la 13 iulie, germanii au atacat concomitent din două direcții opuse către Varșovia și Ivangorod, cu scopul de a încercui și nimici trupele ruse dispuse pe Vistula, la vest de Varșovia;
- trupele ruse s-au retras, dar cu toate că au evacuat Varșovia și apoi întreaga Polonie, nu au putut fi nimicite;
- la 8 august, o nouă ofensivă, declanșată de germani pe Niemen, a sfîrșit prin ocuparea importantelor puncte Kovno și Vilno și a întregii Lituani.

La sfârșitul acțiunilor ofensive din est, în septembrie, austro-germanii, care se aflau în posesia unor importante teritorii țariste, au provocat rușilor pierderi, morți, răniți și prizonieri de aproximativ 1 750 000 de oameni. Frontul s-a stabilizat pe o linie dreaptă de la Baltica la Nipru.

Printre factorii care au contribuit la eșecul planului austro-german, de distrugere a armatei ruse, au fost și ofensivele anglo-franceze pe frontul occidental, precum și deschiderea unui nou front, cel din Italia, din platoul Karst și de pe Isonto, pe care au intrat în luptă 37 de divizii italiene. Austro-Ungaria a fost silită să creeze un nou front defensiv împotriva italienilor, care a atras forțe din răsărit. Pentru germani campania, din 1915, împotriva rușilor a însemnat înregistrarea unor pierderi în efective²⁶.

Rușii devineau eficienți când dispuneau de arme și muniție suficientă, ceea ce nu ar fi fost în general cazul în 1915, deși aliații au făcut eforturi să-i aprovizioneze. Astfel, în perioada, 24 iulie 1915 - 17 iulie 1916, din Anglia au fost trimise următoarele materiale de război: avioane, 162; automobile blindate, 129; tunuri de 75 mm, 331; tunuri de 100 mm, 184; tunuri de 200

²⁴ V.I. Skopin, *Militarismul. Studiu istoric*, București, Editura Militară, 1960, p. 660.

²⁵ Winston Spencer Churchill, *Op.cit.*, vol I-III, Payot, Paris, 1925-1930, pp. 423 - 433.

²⁶ Erich von Falkenhayn, *Le Comandament suprême de l'armée allemande 1914-1916 et ses décisions essentielles*, Paris, 1920, p. 58.

mm, 26; tunuri de 300 mm, 16; tunuri de 350 mm, 3; puști, 1 019 140; pistoale, 750; muniție pentru artilerie calibră mic, 1 492 874 proiectile; muniție pentru artilerie calibră mare, 136 428 proiectile; cartușe pentru puști, 411 542 600 bucăți; grenade de mâna, 4 940 297 bucăți; măști contra gazelor, 1 492 000 bucăți²⁷.

La 9 octombrie, după ce au fortat Sava și Dunărea, austro-germanii au ocupat Belgradul, iar la 5 noiembrie, bulgarii au intrat în Nis. După pierderea bătăliei de la Kossovo (24 - 29 noiembrie), armata sârbă a început retragerea extrem de dificilă spre Adriatica, pentru evacuarea celor 150 000 de soldați și ofițeri sârbi și a prințului Alexandru, în insula Corfu.²⁸

Înfrângerea Serbiei a atras inevitabil capitularea, la 15 ianuarie 1916, a Muntenegrului. Acest din urmă fapt a lipsit Antanta de un excelent observator, cel de pe muntele Lovcen, care domina baza navală austriacă de la Cattoro, din nordul Adriaticei, însă pierderea a fost suplinită parțial de supremăția aviației italiene asupra celei habsburgice.²⁹

Corpul expediționar franco-britanic de la Salonic, care devenise o mare bază de operații, a încercat timid sub comanda generalului francez Maurice Sarrail, să intervină în ajutorul Serbiei.

Ofensiva aliaților împotriva Bulgariei (9-12 decembrie 1915), a eșuat însă și, pe acest front, se va recurge la formele specifice războiului de poziție. Pentru Austro-Germani deosebit de important era faptul că alianța cu Bulgaria și distrugerea armatei sârbe au deschis drumul către sud-est. Orice amenințare ulterioară împotriva Turciei și Dardanele părea în același timp îndepărtată³⁰.

În campania din 1915, frontul occidental a continuat să rețină importante forțe germane³¹, după cum rezultă din următoarele date:

	Germania	Antanta
• mijlocul lunii 1914	1 700 000	2 300 000
• începutul lunii mai 1915	1 900 000	2 450 000
• mijlocul lunii iulie 1915	1 880 000	2 870 000
• mijlocul lunii septembrie 1915	1 970 000	3 250 000

Treptat în Occident s-a răspândit opinia că Germania nu va fi înfrântă, decât prin acțiune diplomatică și mai ales prin una generală, prin infometare³². Germanii au renunțat, în 1915, la o bătălie în câmp deschis³³.

²⁷ Mircea N. Popa, *Op.cit.*, p. 211.

²⁸ Erich Von Falkenhayn, *Op. cit.*, p. 198.

²⁹ Robert de Belot, et André Reussner, *La puissance navale dans l'Histoire. De 1914 à 1959*, Tome 3, Paris, - Ed. maritimes et d'outre-mer -1960, p.74.

³⁰ Erich von Falkenhayn, *Op. cit.*, p. 149.

³¹ Ibidem, p. 228.

³² Marie Émile Fayolle, *Op. cit.*, p. 73.

³³ Amiral Alfred von Tirpitz, *Op.cit.*, pp. 526-528.

Rolul operațiunilor armatei Antantei pe frontul de vest, în 1915, a constat în general, în răsturnarea planurilor strategice ale adversarilor, cu prețul unor pierderi considerabile, numai francezii au avut peste 400 000 de morți și peste un milion de răniți și bolnavi.

De fapt, în vest, în campania Antantei, din 1915, a jucat în mare parte rolul campaniei ruse în est, din 1914.

Intrarea Italiei în război alături de Antantă a fost primită cu indiferență de opinia publică austro-germană³⁴. La propunerea formală a Germaniei, s-a decis ca provizoriu, împotriva Italiei să se ducă un război pur defensiv.

Începând din 1915, italienii au experimentat loviturile directe³⁵ cu prețul a sute de mii de morți.

Războiul de *pe noul teatru de operațiuni, cel din sudul continentului*, a relevat că „soliditatea monarhiei nu se ridică la înălțimea unui război serios, dus pe două fronturi”³⁶.

În 1915, germanii au avut asupra Antantei o superioritate incontestabilă în materiale de război, în soldați înarmați și instruiți³⁷. Totuși înregistrând victorii impresionante pe fronturile din estul și sud-estul Europei, dar nereușind să eliminate Rusia din război, și prin aceasta ei nu și-au apropiat victoria finală, decisivă³⁸.

În cursul acestui an de război s-a putut constata că „puterniciile grupări ale capitaliștilor din țările beligerante nu aveau nici un interes ca războiul mondial, care abia a început, să se termine repede, prin operații manevriere”³⁹.

4. Campania din 1916

Pentru campania din 1916, germanii au planuit schimbarea direcției loviturii principale din est pe frontul de vest, cu scopul de a obține decizia în război. În prima parte a anului 1916, inițiativa strategică a aparținut austro-ungarilor, dar în iulie anglo-francezii au preluat temporar această inițiativă⁴⁰.

Părăsirea sistemului de înrolare pe bază de voluntariat în Anglia, Rusia și Italia și introducerea serviciului militar obligatoriu (ianuarie 1916) au satisfăcut necesitățile umane de război.⁴¹

³⁴ Erich von Falkenhayn, *Op. cit.*, Paris, 1920, pag. 56;

³⁵ Sir Basil Henry Liddell Hart, *Strategie*, Wiesbaden, 1954, p. 228.

³⁶ Erich von Falkenhayn, *Op. cit.*, p.74.

³⁷ Lloyd George, *Op.cit.*, p. 79.

³⁸ Mircea N. Popa, *Op. cit.*, p. 216.

³⁹ V.I. Skopin, *Op.cit.*, p. 660.

⁴⁰ Mircea N. Popa, *Op. cit.*, p. 217.

⁴¹ *Ibidem*.

Pe frontul de vest numărul de soldați și ofițeri a evoluat în prima jumătate a anului 1916, astfel⁴²:

	Germani	Francezi
• februarie 1916	2 350 000	3 470 000
• iulie 1916	2 280 000	3 840 000

Franța, în ciuda pierderilor, a reușit, să creeze în plin război o industrie de armament formidabilă. Din 1916, uzinele franceze, lucrând pentru front, au întrebuințat 1 000 000 de muncitori, din care 200 000 erau femei. Stocul de obuze de 75 mm a crescut de la 4 la 15 milioane, producția lor zilnică ajungând la 150 000 bucăți.

Anglia a făcut și ea un efort extraordinar, industria sa de război reușind, între 1914 -1916, să producă toate armele și utilajele necesare. La sfârșitul lui 1916, ea folosea peste 2 000 000 de muncitori, dintre care 400 000 erau femei.⁴³

Germania, ca urmare a unui efort considerabil, începând din primăvara anului 1915, până în vara anului 1918, i-a asigurat armatei sale cantitățile de muniție necesare⁴⁴.

Rusia, în ciuda grelelor înfrângeri suferite, s-a refăcut repede datorită imenselor sale posibilități umane. În timpul iernii, 1915-1916, efectivul armatei ruse a sporit cu un milion de soldați.

De asemenea Italia și-a mărit destul de ușor efectivele, formând, în 1916, treisprezece divizii noi. Un efort remarcabil a fost făcut de către Antantă, în 1916, și în domeniul materialului de război și munițiilor⁴⁵.

Numărul bateriilor grele în armata britanică a sporit într-un an de la 36 la 77 și în timpul primelor luni ale anului 1916, progresul va fi și mai rapid, 191 de baterii vor fi asigurate, la 1 iulie 1916⁴⁶.

Situată Puterilor Centrale era în schimb dificilă în ceea ce privește efectivele. Griji mai mari le aveau Germania, Bulgaria și Turcia. Preocuparea principală a Marelui Cartier General german era nimicirea Franței printr-o lovitură decisivă, care să-i macine într-un asemenea mod forțele, încât să o oblige să iasă din război⁴⁷.

În același timp, aliații, ale căror state majore, cu excepția celui francez și englez, nu acționau după un plan unic, au adoptat, în cursul conferinței de

⁴² Erich von Falkenhayn, *Op. cit.*, p. 228.

⁴³ Mircea N. Popa, *Op. cit.*, p. 201.

⁴⁴ Erich von Falkenhayn, *Op. cit.*, p. 35.

⁴⁵ Mircea N. Popa, *Op. cit.*, p. 218.

⁴⁶ Pierre Renouvin, *La crise européenne et la première guerre mondiale (1914-1918)*, Presses Universitaires de France, Paris, 1969, p. 338.

⁴⁷ Mircea N. Popa, *Op. cit.*, p. 218.

la Chantilly (6-8 decembrie 1915), principiul unei ofensive simultane întreprinsă pe frontul occidental, italian și rus.

După calculele cele mai optimiste, ținând seama de situația armatei ruse și a necesităților de armament, această ofensivă ar fi urmat să înceapă la 1 iulie.

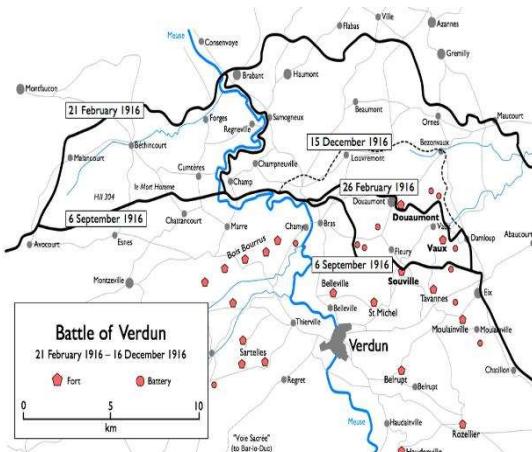

Figura 2. Bătălia de la Verdun⁴⁸.

Generalul francez Joseph Joffre, comandantul șef al forțelor franceze și Douglas Haig, noul comandant-șef englez au hotărât, la 18 februarie 1916, ca bătălia să aibă loc la nordul și sudul fluviului Somme, pe o lungime de 70 de km⁴⁹. Dând peste cap proiectele lui Joffre și Haig, generalul german Erich von Falkenhayn era convins că armata germană trebuia să reia ofensiva cât mai repede și o declanșează, la 21 februarie 1916, la câteva zile după fixarea planului de acțiune al Antantei, având ca obiectiv, Verdunul (*Figura 2*), care era cel mai puternic sector fortificat al frontului francez al armatelor de câmp, situat pe cursul navigabil al Meuse și fiind în același timp cel mai mare nod de cale ferată de pe front. Către el convergeau 15 căi ferate și șosele atât din spatele frontului francez cât și a celui german⁵⁰.

Marea bătălie va dura 6 luni, necesitând trupelor un efort uriaș, fără precedent, transformând Verdunul într-un simbol al eroismului, dragostei de patrie și a geniuului francez. Grație generalului Philippe Pétain, calmului, lucidității și energiei sale, grație spiritului de sacrificiu al trupelor, germanii vor fi înfrânti.

O vreme bătălia de la Verdun a trecut drept model al strategiei de epuizare, al strategiei calculului rece și a măsurilor înțelepte⁵¹. Bătălia sângeroasă de la Verdun și-a justificat pe deplin numele de *abator*, de

⁴⁸ Bătălia de la Verdun, hartă, disponibil la <https://uk.images.search.yahoo.com/search/-images?> accesat la 20.08.2024.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 219.

⁵⁰ *Ibidem*,

⁵¹ Erich Ludendorff, *Conduite de la guerre et politique*, Paris, Payot, 1922, p. 117.

tocător a sute de mii de vieți⁵². „Deși s-a încheiat, oficial, cu o victorie franceză, bătălia de la Verdun n-a adus părții învingătoare niciun avantaj strategic important. Singurul efect a fost de a epuiza atât forțele germane, cât și cele franceze, ale căror pierderi s-au ridicat la cifre de necrezut: aproximativ 550 000 pentru francezi și 430 000 pentru germani (estimările diferă, pornind de la circa 710 000 și mergând până la un maxim de 980 000)⁵³”.

În prima parte a anului 1916, când inițiativa aparținea încă austro-germanilor, generalul Falkenhayn încercase la Verdun să substituie bătăliei de ruptură, bătălia de uzură, de istovire. Eșecul german a fost recunoscut cu mult regret de către generalul Erich Ludendorff, car a afirmat că „ceea ce căștigasem nu îndreptătea intru nimic gravele noastre pierderi”⁵⁴.

În ciuda acestui adevăr evident, aliații anglo-francezi, preluând inițiativa și reușind să-și sincronizeze, pentru prima data, acțiunile cu cele ale aliaților de pe alte fronturi, au adoptat și ei *strategia istovirii*, pe care au aplicat-o în bătălia de pe Somme, din 1 iulie-18 noiembrie (*Figura 3*).

Figura 3. Bătălia de pe Somme⁵⁵

În august 1916, Antanta avea în total 405 divizii, un efectiv sub arme de 11 milioane de oameni și o rezervă de 10 milioane, iar Puterile Centrale aveau numai 304 divizii, în total 7 milioane de soldați și o rezervă de 4 milioane de oameni⁵⁶.

⁵² Mircea N. Popa, *Op.cit.*, p. 223.

⁵³ „Bătălia de la Verdun”, *Historia*, disponibil la <https://historia.ro/>, accesat la 20.08.2024.

⁵⁴ Erich Lunderdorff, *Amintiri de război*, vol.I, București, Editura Răspândirii Culturii, 1919, p. 290.

⁵⁵ „Bătălia de pe Somme”, *Wikipedia*, disponibil la [https://ro.wikipedia.org/wiki/batalia-de-pe_Somme_\(1916\)](https://ro.wikipedia.org/wiki/batalia_de_pe_Somme_(1916)), accesat la 12.10.2024.

⁵⁶ Marc Ferro, *La Grande Guerre 1914-1918*, Edition Gallimard, Paris, 1969, p. 225.

Anglo-francezii aveau pe Somme de două ori mai multe piese de artilerie decât germanii. Francezii aveau în linie 2000 de piese, un tun la fiecare 18 m, iar englezii un tun la fiecare 50 m. Bătălia de pe Somme avea să devină *cea mai săngheroasă bătălie*⁵⁷.

Luptând doi contra unul, beneficiind de efectele superiorității în piese de artilerie, de supremația în aer a aviației anglo-franceze și de surpriza provocată de apariția primelor tancuri, soldații aliați aveau ca obiective Bapaume, Peronne și Nesle.

Bilanțul bătăliei de pe Somme a fost copleșitor. Britanicii au pierdut 419 654 oameni, morți și răniți, francezii 194 451, iar germanii 650 000⁵⁸.

Antanta înregistrase încă o operațiune care a dat greș⁵⁹, nereușind să-i împiedice pe germani să-și transfere 18 divizii pe frontul de răsărit pentru a stăvili ofensiva rusă⁶⁰.

Totuși francezii au mai găsit resurse pentru a lansa un atac prin surprindere în sectorul Verdun, astfel că tensiunea pe frontul de vest a crescut din nou brusc. În decembrie au avut loc noi lupte la Verdun, dar la sfârșitul lunii, Alianții, deși obosiți, au reușit să obțină victoria la Verdun, victorie care avea să le ridice moralul⁶¹.

Recucerirea celor două forturi Donaumont și Voux, părea să fie cel mai strălucit succes⁶², obținut de anglo-francezi în acel an, în timpul celei de-a doua bătăliei de la Verdun, datorită și intrării României în război la 15 august 1916.

La 4 iunie 1916, pe frontul de răsărit s-a produs o formidabilă panică ca urmare a faptului că trupele ruse, conduse de generalul Aleksei Brusilov, numit comandant al frontului de sud rus, la 4 aprilie 1916, a declanșat prin surprindere o ofensivă în direcția de sud-vest, dar declanșarea ei a fost influențată de dificultățile italienilor de la Trentino și de a provoca scădereea presiunii austro-ungare pe frontul italian.

Frontul austro-ungar a fost rupt la Luck, iar acest centru a fost cucerit la 8 iunie. Dând dovedă de *un curaj extraordinar*⁶³ în timpul atacurilor în masă, rușii s-au avântat spre Carpați într-un ritm de nestăvilit, pătrunzând adânc pe teritoriul inamic, astfel, armatele austro-ungare aflându-se pe marginea prăpastiei. Armata rusă a reușit să obțină *cel mai mare succes militar*, pe care beligeranții l-au înregistrat în anii 1914-1916.

În iulie, Brusilov a reluat atacurile, fără a fi însă ajutat de trupele ruse din celelalte sectoare și după luptele de pe Strypa (11-30 iunie) și de la Baranovici (2-9 iulie), s-a angajat într-o bătălie de exterminare reciprocă cu

⁵⁷ Lloyd George, *Op.cit.*, p. 14.

⁵⁸ Marc Ferro, *Op. cit.*, p. 150.

⁵⁹ Georges Clemenceau, *Măreția și amărăciunile unei victorii, Memorii*, Editura Cartea Românească, București, 1930, p. 14-15.

⁶⁰ Lloyd George, *Op. cit.* p. 363.

⁶¹ Mircea N. Popa, *Op.cit.*, p. 226.

⁶² Lloyd George, *Op.cit.*, p. 363.

⁶³ Erich Lundendorff, *Op.cit.*, p. 332.

austro-ungarii, cunoscută sub numele de *masacrele de la Kovel* (28 iulie-17 august).

Pierderile în oameni suferite de Austro-Ungaria au fost ireparabile, aproape 1 500 000 de morți, răniți și prizonieri. La acestea se adaugă pierderea unui teritoriu de 25 000 km² și a unor mari cantități de material militar. Pierderile rușilor au fost foarte mari, aproximativ un milion de combatanți⁶⁴.

5. Intrarea României în război

Influențele succesului rus din Galicia asupra situației strategice militare generale a fost remarcabilă, austro-germanii au fost siliți să aducă în răsărit 18 divizii din vest și 5 divizii de pe frontul de la Salonic, micșorându-se astfel capacitatea lor de luptă pe aceste fronturi, către Galicia a fost trimis chiar și un corp de armată turc, care însă va fi întors din drum, armata italiană fiind salvată de la un dezastru⁶⁵.

Ajungând în apropierea graniței române, armatele ruse amenințau, spre disperarea comandamentului austro-ungar, să pătrundă în Ungaria.

Situația grupului de armate al arhiducelui Carol care apără căile de acces spre Ungaria și de către Puterile Centrale, care erau aşadar legate în acele momente *pe viață și pe moarte*⁶⁶, era foarte critică.

Strigătele de ajutor ale Vienei s-au dovedit însă mai puternice decât motivele militare, forța de izbire a armatei ruse s-a epuizat însă curând și ofensiva a fost oprită⁶⁷.

Încă de la începutul Primului Război Mondial, Puterile Centrale nu credeau într-o cooperare a României cu ele și după înfrângerile suferite în Galicia, în iunie și iulie 1916, se așteptau la intrarea României în război alături de aliați⁶⁸.

Momentul intrării României în acțiune a surprins Puterile Centrale, în special, Marele Cartier General german, care spera ca „*intrarea României în acțiune nu se va produce decât după strângerea recoltei, către mijlocul lunii septembrie*”⁶⁹.

Primul efect al intrării României în război a fost oprirea ofensivei germane la Verdun⁷⁰.

Intrarea României în acțiune s-a produs în momentul când Aliații erau la limita eforturilor făcute în 1916, și când nu mai erau pe niciun front în măsură de a fixa, prin acțiuni viguroase, forțele Puterilor Centrale⁷¹.

⁶⁴ Mircea N. Popa, *Op. cit.*, p. 227

⁶⁵ B.H. Liddel Hart, *Op. cit.*, pp. 179 - 180.

⁶⁶ Erich Lundendorff, *Op.cit.*, p. 274.

⁶⁷ Mircea N. Popa, *Op.cit.*, p. 227.

⁶⁸ România în Războiul Mondial 1918-1919, vol I, cap I-VIII, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1954, p. 8.

⁶⁹ Erich von Falkenhayn, *Op.cit.*, p. 94.

⁷⁰ Erich Lundendorff, *Op.cit.*, p. 278.

⁷¹ România în Războiul Mondial 1918-1919, vol I, cap I-VIII, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1954, p. 9.

În aceste condiții, Germania, Austro-Ungaria și chiar Bulgaria au avut posibilitatea să concentreze contra României forțele necesare pentru a-i face față. La 4/17 august 1916, între România, de o parte și Franța, Anglia, Italia și Rusia, de altă parte, s-a încheiat un tratat de alianță și o convenție militară, care stabileau condiții politice și militare ale intervenției României în război.

Tratatul de alianță cuprindea 7 articole. În art. 1 Franța, Anglia, Italia și Rusia garanta integritatea teritorială a Regatului României în toată întinderea frontierelor sale actuale.

În conținutul art. 2 România se angajează a declara război și a ataca Austro-Ungaria, în condițiile stipulate prin Convenția Militară. România se angaja, de asemenea, de a înceta, de la declararea războiului, orice relații economice și schimburi comerciale cu inamicii Aliaților.

În dimineața zilei, de 14/27 august, în Consiliul de Coroană, ținut la Palatul Cotroceni s-a hotărât intrarea României în război alături de Puterile Antantei.

La Consiliul presidat de către Regele Ferdinand au luat parte: Prințipele Carol, membrii Consiliului de Miniștri, reprezentanții Parlamentului, președintele Camerei Deputaților, președintele Senatului, foști președinți ai Consiliului de Miniștri; șefii partidelor din opoziție, foști președinți ai Camerei și Senatului (reprezentând opoziția)⁷².

Primul-ministru, Ion I.C. Brătianu a expus apoi Consiliului mersul tratativelor cu Alianții în cei doi ani de neutralitate și rezultatele obținute, arătând necesitatea intrării în acțiune a României, pentru realizarea idealului său de unitate națională. Aproape în unanimitate Consiliul s-a pronunțat în același sens.

În aceeași zi la ora 21.00, când guvernul italian a declarat război Germaniei, ministrul României la Viena a prezentat guvernului austro-ungar declarația de război.

La 15 august Germania comunică că se consideră și ea în stare de război cu România.

Bulgaria a declarat război României la 19 august, motivată de o pretinsă, dar inexistentă trecerii a Dunării, din partea românilor la Cladova.

În cadrul art. 3 Franța, Anglia, Italia și Rusia recunoșteau României dreptul de a anexa teritoriile monarhiei austro-ungare stipulate la art.4.

În art. 4 se arată limitele teritoriilor menționate după cum urma: linia de delimitare va începe pe Prut, la un punct de pe frontiera actuală între România și Rusia, aproape de Noua Suliță și va urca râul până la frontiera Galiției, la confluența Prutului cu Ceremușul.

Apoi ea va urma frontiera dintre Galiția și Bucovina și frontiera dintre Galiția și Ungaria până la punctul Stog (cota 1655). De aici va urma linia de separare a apelor dintre Tisa și Vizău, pentru a atinge Tisa la satul Trebușa, în amonte de locul unde ea se unește cu Vizăul, linia va coborâ pe

⁷² Ibidem p. 7.

talvegul Tisei până la confluența cu Dunărea și în fine va urma talvegul Dunării până la frontieră actuală a României⁷³.

România se angaja să nu ridică fortificații în fața Belgradului, în zona care se va determina ulterior și să nu ține în această zonă decât forțele necesare serviciului de poliție. Guvernul regal român se angaja să despăgubi pe supușii sărbi ai regiunii Banatului, care părăsind proprietățile lor ar voi să emigreze în timp de 2 ani de la încheierea păcii.

Art. 5 prevedea că România, pe de o parte și Franța, Anglia, Italia și Rusia pe de altă parte, se angajau să nu încheie pace separată sau pace generală decât în unire sau în același timp.

Franța, Anglia, Italia și Rusia se angajau, de asemenea, ca la încheierea tratatului de pace, teritoriile monarhiei austro-ungare arătate la art.4, să fie anexate României.

La art. 6 se prevedea că România avea să se bucură de aceleași drepturi ca și Alianții pentru tot ceea ce privește preliminariile, tratativele de pace precum și discutarea chestiunilor, care vor fi supuse decizionării conferinței păcii.

La art. 7, se arăta că, puterile contractante se angajau să păstreze prezenta convenție, până la încheierea păcii generale.

În ziua de 4/17 august 1916, România încheia Convenția Militară, care cuprinde 16 articole.

În art. 1 se prevedea că România, ca urmare a tratatului de alianță încheiat, la 4/17 august 1916, între România, Franța, Anglia, Italia și Rusia se angaja, mobilizând toate forțele de *pământ și apă*, să atace Austro-Ungaria, cel mai târziu, la 15/28 august 1916, (opt zile după ofensiva de la Salonic). Operațiunile ofensive ale Armatei române aveau să înceapă chiar în ziua declarării războiului.

Art. 2 din convenție arăta că, de la semnarea prezentei convenții și pe timpul mobilizării și concentrării armatei române, armata rusă se angajează să acționeze deosebit de energetic pe tot frontul austriac.

Concluzii

Evenimentul declanșator al Primului Război Mondial a fost asasinarea arhiducelui Franz Ferdinand al Austro-Ungariei la Sarajevo, pe 28 iunie 1914, asasinat care a dus la o serie de declarații de război între marile puteri și, implicit, la cel mai mare conflict mondial.

Cauzele, care au dus la izbucnirea războiului au fost complexe și interconectate, plecând de la împărțirea statelor europene în două blocuri militare principale: Tripla Alianță (Germania, Austro-Ungaria și Italia) și Tripla Înțelegere (Franța, Rusia și Marea Britanie). Aceste alianțe au creat un climat de suspiciune și tensiune, apoi puternicele sentimentele naționaliste, care au dus la conflicte între diferite grupuri etnice și naționale, în special, în Balcani, unde diverse națiuni doreau independența față de imperiile dominante.

⁷³ Ibidem, p. 10.

Competiția pentru colonii și resurse între marile puteri europene a amplificat tensiunile. Germania, în special, dorea să-și extindă influența și să concureze cu imperiile coloniale britanic și francez.

Declanșarea și desfășurarea războiului a dus la creșterea cheltuielilor militare și dezvoltarea tehnologiilor de război, generând între puterile europene, pentru prima dată, o cursă a înarmărilor.

Dacă la izbucnirea războiului intensitatea luptelor, între țările dintre cele două blocuri militare, au fost desfășurate în mediul terestru, cu o înzestrare în tehnică militară și muniții insuficiente, pe timpul desfășurării ostilităților, efortul economiilor statelor beligerante a crescut, cunoscând o dezvoltare puternică, ceea ce a permis o înzestrare mai bună și diversificată a armelor și extinderea operațiilor militare în mediul aerian și maritim.

Aceste cauze, combinate cu o serie de crize și conflicte anterioare, au creat un mediu propice pentru izbucnirea Primului Război Mondial, conflict care s-a soldat cu aproximativ 9 milioane de soldați uciși în luptă, 23 de milioane de răniți și 5 milioane de civili, care au murit ca urmare a acțiunii militare, a foamei și a bolilor⁷⁴.

BIBLIOGRAFIE

Surse oficiale

România în Războiul Mondial 1918-1919, vol I, cap I-VIII, Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului, Imprimeria Națională, București, 1954;

Istoria diplomației, vol II, sub îngrijirea lui V.P. Potemkin, Editura Cartea rusă, 1947;

Documente diplomatique, 1914, La guerre européenne, vol.I, Imprimerie Nationale, Paris, 1914, doc. nr. 24;

Surse de autor

ALFRED VON TIRPITZ, *Mémoires*, vol. I, Payot, Paris. 1922;

AVETIAN A.S., „Alianța germano-turcă și intrarea Turciei în primul război mondial (iulie-octombrie 1916),” în Probleme de istorie nr. 4, 1963;

CHURCHILL W. S., *La crise mondiale*, vol. I, Payot, Paris, 1925-1931;

CLEMENCEAU G., *Măreția și amărăciunile unei victorii*, *Memorii*, Editura Cartea Românească, București, 1930;

ERICH VON FALKENHAYN, *Le Comandament suprême de l'armée allemande 1914-1916 et ses décisions essentielles*, Paris, 1920;

FAYOLLE M.-E., *Cahiers secrets de la Grande Guerre*, Plon, Paris, 1964;

FERRO M., *La Grande Guerre 1914-1918*, Edition Gallimard, Paris, 1969;

⁷⁴ „Primul Război Mondial, Wikipedia, disponibil la https://ro.wikipedia.org/wiki/Primul_Război_Mondial Gilbert1994, accesat la 11.11.2024.

- Imperiile coloniale mondiale în anul 1914, disponibil la <https://uk.images.search.yahoo.com/search/Imperiile+%C8%99i+coloniile+mondiale+in+anului+1914>;
- JOFFRE J., *Les Deux batailles de la Marne 5-11 septembre 1914 - 15-18 juillet 1918*, Payot, Paris, 1928;
- KIRITZESCO C., *La Roumanie dans la guerre mondiale 1916-1919*, Préface de André Tardieu, Payot, Paris, 1934;
- LICHNOWSKY P., *VERS L'ABIME, Rapports de Londres, Souvenirs et Autres Écrits*, Payot, Paris, 1929;
- LLOYD G., *Mémoires de guerre*, vol I, A. Fayard, Paris, 1934, p. 87;
- LUDENDORFF E., *Conduite de la guerre et politique*, Paris, Payot, 1922;
- LUDENDORFF E., *Souvenirs de guerre (1914-1918)*, Tome II, Payot, Paris, 1921;
- LUNDERDORFF E., *Amintiri de război*, vol.I, București, Editura Răspândirii Culturii, 1919 ;
- MANTOUX P., *Les Délibérations du Conseil des Quatre (24 Mars-28 Juin 1919)*, vol I-II, Paris, Editions du Centre National de la Recherche Scientifique, 1955;
- MUŞAT M., ARDELEANU I., *De la statul geto-dac la statul Român unitar*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983;
- RENOUVIN P., *Histoire des relations internationales*, Tome 6, Le XIX-e Siècle, 2ème partie: De 1871 à 1914, l'Apogée de l'Europe, Hachette, Paris, 1955;
- RENOUVIN P., *La crise européenne et la première guerre mondiale (1914-1918)*, Presses Universitaires de France, Paris, 1969;
- ROBERT DE BELOT, et REUSSNER A., *La puissance navale dans l'Histoire. De 1914 à 1959*, Tome 3, Paris, - Ed. maritimes et d'outre-mer, 1960;
- SIR BASIL HENRY LIDDELL HART, *Strategie*, Wiesbaden, 1954;
- SKOPIN V.I., *Militarismul. Studiu istoric*, București, Editura Militară, 1960;
- TAKE I., *Originile războiului, Depozitia unui marton*, București, 1915;
- Surse web***
- Bătălia de la Verdun, hartă, disponibil la <https://uk.images.search.- yahoo.com/search/images>;
- Bătălia de pe Somme, *Wikipedia*, disponibil la [https://ro.wikipedia.- org/wiki/batalia_de_pe_Somme_\(1916\)](https://ro.wikipedia.- org/wiki/batalia_de_pe_Somme_(1916));
- Primul Război Mondial, *Wikipedia*, disponibil la https://ro.wikipedia.org/wiki-/Primul_R%C4%83zboi_Mondial Gilbert 1994;
- Bătălia de la Verdun”, Historia, disponibil la <https://historia.ro/>.